

CYNGOR GWYNEDD

152. POLISI ADDYSG GARTREF

Pwrpas y polisi hwn yw:

1. Tynnu sylw i gyfrifoldebau'r Awdurdod Addysg Lleol dros deuluoedd sy'n dewis adroddiad gartref.
2. Amlygu'r gweithdrefnau ar gyfer monitro'r teuluoedd.

GWYBODAETH CEFNDIROL

Dyletswyddau Rhieni ac AALL

1. Mae addysg i blant yn orfodol, nid felly presenoldeb yn yr ysgol. Mae'n ddyletswydd ar rieni sicrhau bod eu plant yn cael eu haddysgu'n iawn yn unol â'r hyn sydd bellach yn Adran 7 o'r Ddeddf Addysg (Deddf 1996) sy'n datgan:

'Mae'n ddyletswydd ar riant pob plentyn o oedran ysgol gorfodol sicrhau ei fod yn derbyn addysg amser llawn, effeithlon, sy'n addas ar gyfer:

- a. ei oedran, gallu, a thueddfryd; ac
  - b. unrhyw anghenion addysgol arbennig a all fod ganddo naill ai trwy fynychu'r ysgol yn rheolaidd neu fel arall
2. Mae Deddf 1996 hefyd yn ei gwneud yn ofynnol i'r AALL sicrhau bod plant o oedran ysgol gorfodol yn derbyn 'addysg briodol'. Ymhellach mae'r Deddf yn disgrifio sut y dylai'r AALL gyflawni eu dyletswyddau'n ymarferol a monitro'r ddarpariaeth addysgol.
  3. **Cyfrifoldebau Rhieni**

Mae hawl gan riant addysgu ei blentyn/phlentyn gartref, fodd bynnag, rhaid i'r addysg a ddarperir fod yn "addysg briodol – mae Deddf 1996 hefyd yn datgan:

"Wrth gyflawni eu holl bwerau a'n dyletswyddau priodol yn unol â'r Deddfau Addysg ----- dylai awdurdodau addysg lleol ----- gymryd i ystyriaeth yr egwyddor gyffredinol y dylid addysgu disgyblion yn unol â dymuniadau eu rhieni, cyhyd a bod hynny'n gydnaws â'r ddarpariaeth o gyfarwyddyd a hyfforddiant effeithlon, ac osgoi gwariant cyhoeddus afresymol".

Mae hyn yn cefnogi hawl amodol rhieni i addysgu eu plant gartref.

4. **Dulliau Gweithredu**

Nid yw'n reidrwydd cyfreithiol ar rieni i hysbysu'r AALL o'u bwriad i addysgu gartref plentyn nad ydyw wedi ei gofrestru mewn ysgol y wladwriaeth. Er enghraifft, os ydyw'r plentyn yn iau na'r oedran statudol ar gyfer mynychu ysgol, yn mynychu ysgol breifat neu'n symud i ysgol arall.

Os yw rhiant yn penderfynu tynnu ei blentyn/plentyn allan o ysgol, ysgol gymunedol, dan reolaeth wirfoddol, dan gymorth gwirfoddol neu waddoledig, mae'n gyfrifoldeb ar yr ysgol i hysbysu'r AALL o'r penderfyniad hwnnw. Mae Rheoliadau Addysg (Cofrestru Disgyblion) 1995, rheol 9 (1) (c), yn darparu ar gyfer disgyblion gael eu tynnu oddi ar y gofrestr yn syth wedi derbyn llythyr gan y rhiant. Mae dyletswydd ar Bennaeth ysgol i hysbysu'r AALL o fewn 10 diwrnod o hysbysu (rheol 12 (3))

5. Anghenion Addysg Arbennig

Gellir addysgu plentyn y bo ganddo anghenion addysgol arbennig gartref cyhyd â bod y rhieni yn cydymffurfio â'r un dyletswydd statudol:

“Mae'n ddyletswydd ar riant plentyn o oedran ysgol gorfodol i sicrhau ei fod yn derbyn addysg lawn amser effeithlon sy'n addas ar gyfer ei oedran, gallu a thueddfryd, ac unrhyw anghenion addysgol arbennig a all fod ganddo, naill a'i trwy fynychu'r ysgol yn rheolaidd neu fel arall.”

6. Pan fo datganiad o anghenion addysg arbennig wedi ei baratoi ar blentyn, sy'n enwi Ysgol Arbennig Ddynodedig, mae'n ofynnol i rieni sicrhau sêl bendith yr AALL cyn symud eu plentyn o'r ysgol yn unol â Rheol Addysg 9 (2) (Cofrestru Disgybl) 1995.
7. Os yw'r AALL yn cytuno bod addysg gartref yn briodol ar gyfer y plentyn, yna byddai'r datganiad yn cael ei ddiwygio i adlewyrchu hynny.
8. Mae gan yr AALL ddyletswyddau cyfreithiol i sicrhau bod rhieni yn cyflawni eu dyletswydd i ddarparu addysg briodol. Mae Awdurdod Addysg Gwynedd wedi dynodi'r Gwasanaeth Lles Addysg i fod yn gyfrifol am fonitro teuluoedd drwy gydgordio ymweliadau, diweddarau basau data a chadw'r gwaith papur priodol yn gyfredol.

Cydgordir y ddarpariaeth mewn ymgynghoriad â'r Gwasanaeth Ymgynghorol (Cwmni Cynnal) a'r Gwasanaeth Seicolegol (CBAAA).

9. Diben yr ymweliadau yw sicrhau bod:

- a. addysg plant gartref yn cael ei fonitro'n rheolaidd a mesur cynnydd
  - b. ansawdd yr addysg a ddarperir yn cydymffurfio ag Adran 7 o Ddeddf 1996
  - c. cyfeiriad o unrhyw bryderon ynghylch addysg neu les y plant yn cael ei anfon i'r asiantaeth berthnasol
  - ch. yr AALL yn cyflawni ei ddyletswyddau statudol ynghylch monitro teuluoedd sy'n addysgu gartref.
10. Cynhyrchwyd taflen ar gyfer rhieni/gofalwyr, sy'n egluro hawliau a chyfrifoldebau addysg gartref. Dosberthir y taflenni hyn drwy'r Gwasanaeth Lles Addysg.

CYNGOR GWYNEDD

DULLIAU GWEITHREDU AR GYFER RHIENI SY’N DEWIS ADDYSGU EU PLANT GARTREF

RHAGYMDRODD

Mae’r ddogfen hon yn amlinellu’r dulliau gweithredu a’r arweiniad er mwyn galluogi Awdurdod Addysg Lleol Gwynedd i gyflawni ei swyddogaethau statudol ynglŷn â phlant sy’n cael eu haddysgu gartref, o dan Adran 7 o Ddeddf addysg 1996 (yn flaenorol Adran 36 o Ddeddf Addysg 1944) sy’n datgan.

“Dylai rhiant pob plentyn o oedran ysgol gorfodol beri iddo dderbyn addysg amser llawn effeithlon sy’n addas ar gyfer:

- a. ei oedran, gallu a’i dueddfryd a
- b. unrhyw anghenion addysgol arbennig a all fod ganddo, naill ai drwy bresenoldeb rheolaidd yn yr ysgol neu fel arall”.

EGWYDDORION

- Mae’r AALL yn credu yng ngwerth addysg wedi ei selio ar yr ysgol gan y rhydd gwricwlwm eang a chytbwys, sy’n hyrwyddo datblygiad cymdeithasol, ymwybyddiaeth foesol, ysbrydol a chyfleoedd cyfartal.
- Mae’r AALL yn parchu hawl rhieni a gofalwyr i ddewis addysgu eu plant gartref.
- Dymuna’r AALL hyrwyddo delio gweithredol gyda’r rhieni a’r gofalwyr drwy’r amser.
- Mae’r AALL yn sylweddoli y gall addysgu plentyn gartref fod yn ddull sy’n gosod llawer mwy o her i ddarparu addysg llawn amser effeithlon ac addas na phle bai’r plentyn yn mynychu ysgol.

DULLIAU GWEITHREDU

Bydd yr adrannau isod yn gyfredol ar y cyd am fonitro a chefnogi plant a addysgir gartref yng Ngwynedd:

- Y Gwasanaeth Lles Addysg
- Y Gwasanaeth Ymgynghorol – Cwmni Cynnal
- Y Gwasanaeth Seicolegol – CBAAA.

Dywed Adran 9 o Ddeddf Addysg (1996)

“Bydd yr Ysgrifennydd Gwladol dros Addysg ac awdurdodau addysg lleol yn rhoi ystyriaeth i’r egwyddor gyffredinol y bydd disgyblion yn cael eu haddysgu yn unol â dymuniadau eu rhieni”.

Yr AALL sy'n gyfrifol am fonitro a chefnogi plant a addysgir gartref o dan Adran 7 o'r Ddeddf, ac mae'n ddyletswydd arnynt sicrhau bod plant o oedran ysgol yn derbyn addysg "addas".

Nid yw "addas" wedi ei ddiffinio yn gyfreithiol, felly ni ellir pennu dehongliad safonol. Fodd bynnag mae'n ofynnol dan y ddeddf i AALL am weithredu os yw'n ymddangos nad yw plentyn yn derbyn addysg addas. Bydd yr adran addysg yn cydgysylltu ymateb i deuluoedd sy'n addysgu eu plant gartref ac yn sicrhau y cyflawnir dyletswyddau AALL.

TREFN GWEITHREDU

- 1.** Unwaith mae rhiant/gofalwr wedi datgan bwriad i addysgu eu plentyn (plant) gartref (naill ai trwy hysbysu'r Gwasanaeth Lles Addysg neu Ysgol), dylid hysbysu'r Adran Addysg.
  - 1.1** Os daw'r ysgol neu'r CBAAA yn ymwybodol y gall rhieni/gofalwr fod yn ystyried addysgu eu plentyn (plant) gartref, yna byddai'n briodol cyfeirio at y Gwasanaeth Lles Addysg o fewn 10 diwrnod.
  - 1.2** Os oes gan yr ysgol unrhyw bryderon ynghylch y plentyn (plant) yn cael eu haddysgu gartref, yna dylent hysbysu'r Swyddog Addysg.
- 2.** Wedi i'r rhieni/gofalwyr benderfynu a hysbysu'r ysgol, anfonir llythyr atynt er mwyn trefnu ymweliad cychwynnol â'r cartref.
- 3.** Bydd y Gwasanaeth Lles Addysg mewn ymgynghoriad â Chwmni Cynnal yn trefnu ymweliad cychwynnol â'r cartref a chynnal asesiad rhagarweiniol o'r ddarpariaeth.
  - 3.1** Bydd y Gwasanaeth Lles Addysg yn hysbysu Adran y Gwasanaethau Cymdeithasol o'i bwriad i ymweld lle bo'n briodol. Os oes unrhyw faterion ynglŷn â diogelwch personol, caiff hyn ei gyfleu a'i gofnodi cyn yr ymweliad.
  - 3.2** Os nad yw'r rhieni'n ymateb, yn gwrthod rhai mynediad neu eu bod yn ymddangos nad ydynt yn cydweithredu ar ddau neu ragor o achosion yna cyfeirir yr achos at sylw'r Swyddog Addysg.
- 4.** Mewn achosion ble mae'r Gwasanaeth Lles Addysg yn dilyn derbyn adroddiad ymgynghorydd yn pennu nad yw'r ddarpariaeth yn addas ar gyfer oedran, gallu a thueddfryd, byddant mewn ymgynghoriad â'r Gwasanaeth Ymgynghorol (Cwmni Cynnal) a'r Gwasanaeth Seicolegol (CBAAArb), yn sicrhau bod y plentyn yn dychwelyd i leoliad addysgol priodol.
  - 4.1** Bydd unrhyw argymhelliad i ddychwelyd at ddarpariaeth gan yr AALL yn cael ei ragflaenu gan gyswllt â:
    - Rhieni
    - Gwasanaeth Lles Addysg
    - Swyddog Addysg
    - Ysgol
    - Asiantaethau eraill fel bo'n briodol.

4.2 Os yw rhieni'n gwrthod cydweithredu i ddychwelyd i leoliad addysgol, bydd yr AALL yn ystyried cyfeirio rhieni trwy gyhoeddi gorchymyn Mynychu ysgol.

5. Os oes gan, ar unrhyw adeg yn ystod y monitro, y Gwasanaeth Lles Addysg dystiolaeth neu bryderon mawr ynghylch lles a diogelwch y plentyn (plant) yna dylid trafod y rhain gyda'r Swyddog a enwyd gan yr AALL ar amddiffyn plant a chymryd camau priodol.
6. Yn achos plentyn ag anghenion addysgol arbennig, bydd y Gwasanaeth Lles Addysg yn cysylltu â'r Gwasanaeth Seicolegol (CBAAA) a Gwasanaeth Ymgynghorol (Cwmni Cynnal).
  - 6.1 Ble paratowyd Datganiad o Anghenion Addysgol Arbennig ar blentyn, bydd y Gwasanaeth Lles yn cysylltu â'r gwasanaeth cynhaliol priodol er mwyn sicrhau bod eu hanghenion addysgol yn cael eu bodloni.
  - 6.2 Os oes gan y plentyn Ddatganiad o'i Anghenion Addysgol Arbennig ac yn mynychu ysgol arbennig a enwir yn y Datganiad, mae'n ofynnol i ysgolion gael caniatâd yr AALL cyn y gallant ddileu enw'r plentyn hwnnw oddi ar gofrestr yr ysgol.

RHEOLAU ADDYSG (COFRESTRU DISGYBLION) 1995 REGN. 9/2

7. Bydd y Gwasanaeth Lles Addysg yn cadw'r holl nodiadau ac adroddiadau perthnasol ynghylch teuluoedd sy'n addysgu gartref.
8. Dylai Swyddogion sy'n ymweld osgoi rhoi eu hunain mewn sefyllfaoedd a allai fod yn anodd. Dylid rhoi blaenoriaeth i ddiogelwch personol wrth drefnu ymweliad â chartref. Dylid cynnal cyfweiliadau â phlant gyda oedolyn arall yn bresennol bob amser. Os oes pryderon ynghylch diogelwch personol, gellir cynnig lleoliadau eraill ar gyfer cynnal cyfarfodydd a/neu ddau Swyddog yn ymweld. Dylid trafod y pryderon hyn bob amser gyda rheolwr y Gwasanaeth Lles Addysg a'u nodi.
9. Wrth ymweld â'r cartref, dylid dilyn gweithdrefnau er mwyn sicrhau bod y Swyddog sy'n ymweld wedi hysbysu eu rheolwr llinell/ysgrifenyddes ynghylch manylion y lleoliad ac am hyd yr ymchwiliad yn eu tyb hwy.
10. Er mwyn i'r gweithdrefnau weithio'n llwyddiannus, bydd angen i bawb sy'n cydweithio yn y broses ddeall eu swyddogaethau unigol, a sicrhau y cynhelir cysylltiadau.

RHESYMAU PAM FOD RHIENI YN DEWIS ADDYSG GARTREF

Ceir sawl rheswm pam fod rhieni'n dewis eithrio o system Addysg y Wladwriaeth ac addysg eu plant gartref.

Ble bynnag y bo modd bydd y Gwasanaeth Lles Addysg yn monitro'r wybodaeth honno a bydd Swyddogion yn annog rhieni i drafod pam eu bod yn penderfynu addysgu gartref. Yn y rhan fwyaf o achosion, mae rhieni'n fodlon rhoi rhesymau, fodd bynnag, mae rhai'n dewis peidio â datgelu'r wybodaeth honno. Mae'r categorïau a amlinellir isod yn rhoi'r rhesymau a restrir gan rieni. Mae categori "ni wyddys" yn cwmpasu'r rhieni hynny sy'n dewis peidio â datgelu eu rhesymau.

Cedwir manylion ynghylch nifer y disgyblion sy'n dod o dan bob categori ar fas data'r Awdurdod.

a. Mynediadau

Yn yr achosion hynny ble nad yw'r rhieni yn cael eu dewis cyntaf o'r ysgol i drosglwyddo iddi. Ar adegau, byddant yn ystyried addysgu gartref nes daw lle ar gael.

b. Bwlio

Gall y bydd rhieni sy'n driad fod eu plant yn cael eu bwlio yn symud eu plentyn o'r ysgol, yn aml er mwyn ailadeiladu hunan barch a hunan hyder.

c. Dyslecsia/AAArb/Disgyblion mwy abl, talentog a dawnus

Teimla rhai rhieni bod anghenion eu plant yn cael eu bodloni'n well trwy eu haddysgu gartref.

ch. Absenoldeb

Daw disgyblion sy'n cael eu dadrithio erbyn Blwyddyn 10 neu 11 o dan y categori hwn, ac yn aml, penderfynir addysgu gartref ar ôl llawer o ymgynghori a sicrhau cynhaliath gan y Gwasanaeth Lles Addysg.

d. Teuluoedd Trafaelwyr

Oherwydd natur fyrhoedlog ffordd o fyw teuluoedd trafaelwyr, efallai yr amherir ar addysg eu plant. Bydd rhieni weithiau'n dewis addysgu eu plant gartref er mwyn lleihau cymaint â bo modd ar yr amharu y gall eu trafaelio ei achosi.

dd. Meddygol/ Straen

Efallai y bydd rhieni plant sydd wedi treulio cyfnodau sylweddol yn absennol o'r ysgol oherwydd salwch neu ffobia ynghylch ysgol, er gwaethaf cynhaliath gan y Gwasanaeth Lles Addysg a'r Gwasanaeth Seicolegol yn dewis addysg gartref yn y diwedd.

e. Amgylchedd Ysgol/Polisi

Mae rhieni weithiau'n anghytuno â pholisi neilltuol sydd gan yr ysgol a'i threfn reoli. Trosglwyddir gwybodaeth ynghylch ysgolion unigol yn y categori hwn, bob amser, at sylw'r Adain Ansawdd.

f. Crefydd

Mai rhai teuluoedd yn arddel credoau crefyddol y teimlant na fyddent yn cael eu cefnogi na'u hamddiffyn o fewn system yr ysgolion ac felly'n dewis addysgu eu plant

gartref, er mwyn sicrhau eu bod yn derbyn yr hyn a ystyriant yn addysg / fagwraeth foesol a chrefyddol briodol.

Nifer y plant sy'n dychwelyd i system Addysg y Wladwriaeth

Mae tri prif reswm pam fod plant yn dychwelyd i ysgolion prif lif:

- a. dewis rhieni
- b. nid yw AALL mwyach yn cymeradwyo'r addysg a ddarperir ac felly'n argymhell dychwelyd i'r ysgol.
- c. rhieni'n symud o'r Sir.

Pryd bynnag y mae plentyn yn dychwelyd i'r ysgol ar argymhelliad yr AALL, bydd Swyddog o'r Adran Addysg yn cysylltu â'r Gwasanaeth Lles Addysg.